

Zayı Akım Şebekeçiliğinin Gelişmesi için Alınması Gereken Tedbirler

Yazan :
Bülent YAŞARGİL
El. Y. Müh.
PTT

Bundan evvelki yazımızda (1), şehiriçi telefon hizmetlerinin İfasında şebekenin rolünün çok önemli olduğunu, teknik ve İşletme faktörlerim haiz bir şebekeye malik olunamadıkça o şehirde telefon santrali ne kadar mükemmel olursa olsun; İntizam ve emniyetle bir telefon hizmeti yapılamayacağını, bu bakımdan zayıf akım şebekeçiliğnin geliştirilmesi için lüzumlu tedbirlerin biran evvel alınması gerektiğini izaha çalışmıştık.

Bu yazımızda inceleyeceğimiz söz konusu bu tedbirler esas itibarile aşağıdaki ana bölümlerde toplanabilir.

- 1 — Organizasyon
- 2 — Personel
- 3 — Standardizasyon
- 4 — Fabrikasyon

Yukarıda sıraladığımız bu ana tedbirleri incelemeye çalışalım :

1 — Memleketimizde şshiriçl otomatik telefon hizmetlerine, evvela İstanbul ve İzmirde yabancı şirketler tarafından tesis ve işletilmesiyle başlanmış ve 1924 yılında çıkarılan 406 sayılı kanunla da Türkiyede telgraf ve telefon tesis ve işletmesi PTT İdaresinin tekeline verilmiştir. Bu tarihten takriben 1940 yılına kadar idare yalnız şehirler arası telgraf ve telefon hatlarının İnşaatını öngördüğünden elindeki imkânları bu İnşaatlara yöneltmiş, İstanbul ve İzmirde de yabancı şirketlerden devraldığı şehiriçi şebekelerinin işletilmesini sağlamaya çalışmıştır. 1940 yılından sonradır ki otomatik telefon santrallerinin Anadolu şehirlerinde de kurulması ile zayıf akım şebekelerinin inşaatı işleri önem kazanmaya başlamıştır. Fakat ilk kademedede bu şebekelerin inşaatı için bir teşkilât düşünülemedi, işinde müstaceliyetine binaen bilhassa İstanbul telefon işletmesinden tefrik edilen elemanlar marlfetile yürütülmesine çalışılmıştır. Tabiatle bir yatırımın lüzumlu kıldığı etüd, plân ve teşkilâtın mahrum ve üstelik tam bir bürokratik atmosferde acele derlenmiş ekiplerle inşasına uğraşılana bu şebekeler kemiyet ve keyfiyet bakımından istenilen nitelikte olamamıştır. Bilhassa 1950 yılına doğru büyük şehirlerde telefon hareket ve is-

teklerinin süratli bir artış göstermesi şghiriçi şebeke inşaat işlerinin yukarıda kısaca izahına çalışılan tertip ve zihniyetle yürütülmesinin mümkün olamayacağını, zayıf akım şebekeçiliğine bir düzen verilmesi gerektiğini ortaya koymuş bu maksatla 1950 yılında yabancı uzmanların çalışmalara fiilen iştiraki ve on yıllık bir durgunluk devresinden sonra da 1962 yıllarında PTT idaresinde çalışan şebeke mühendislerinin harekete geçmesi ile iki defa organizasyona teşebbüs edilmiş, inşaat işlerinin süresini doldurmuş bir işletmecilik zihniyeti ile yürütülebileceğini zanneden ve zayıf akım şebekeçiliğinin anlamını kavramak istemeyen otoriteler tarafından akamete uğratılmıştır. Böylelikle 1966 yılına kadar gelinmiştir.

Şimdi vakit kaybına fırsat verilmenden yapılacak iş, PTT İdaresine bağlı bir yatırım müessesesinin (Şehirler arası telefon şebeke inşaatları, özel maksatlarla tesisi icab eden şehiriçi şebeke inşaat işleride dahil) kurularak faaliyete geçirilmesi bu gün için en uygun bir yol olacaktır. Böyle bir organizasyon ile şimdiye kadar yıllarca memleketin diğer nüesseselerince iyi kullanılmış olan şebekeçilik problemlerinde ele alınmış olacak ve gelecek yıllar için memleketin zayıf akım şebekeçiliği emniyet altına girmiş bulunacaktır. Şebeke işletmeciliği içinde Türkiyenin telekomünikasyon işletme bölgelerine ayrılması iyi organize edilmiş bir teşkilât ile mevcut şebekelerle birlikte diğer tesislerinde bakım ve onarımının sağlanması en uygun hal tarzı olacaktır.

Bu suretle elektrik ve su şebekelerinde olduğu gibi yatırım ve İşletmecilik çalışmaları müstakil kuruluşlarla yürütülecek, böylelikle ekonomik hareket ve sonuçlar, teknik değerlendirme ve gelişmeler, karşılıklı ve ahenkli bir işleyiş ve kontrole tabi tutulmuş bulunacaktır.

Aksi takdirde yatırım işleri İşletme bünyesinin rijit kalıpları içinde yürütülmeye uğraşıldığı müddetçe, bu maksat için yüz milyonlar katında harcanan ve harcanacak paralara ve emeklere karşılık sonuç almamıyacaktır

- (1) 107 sayılı elektrik mühendisliği mecmuasına bakınız..

II — Halen telefon şebeke inşaatında çalışan teknik elemanları 3 grupta toplayabiliriz : •

- a) Mühendisler
- b) Teknisyenler
- c) Tesisatçılar

a) Mühendisler, PTT idaresinde şebeke inşaatı işlerine takriben 1940 yılından itibaren müessir olmaya başlamışlardır. Fakat mühendisliğin bu dalına idarece ehemmiyet verilmediği cihetle şebeke salmalarına ayrılanlar esaslı bir yetişmeye tabi tutulmadıklarından ve çalışmalar da esaslı bir teşkilata bağlı olarak yapılmadığından şahsi bilgi ve kabiliyetleri ile başbaşa bırakılmışlardır. 1950 ve 1962 yıllarında şebeke mühendislerinin çalışmaları bir organizasyona bağlanmak istenmiş ise de ömürlü olmamıştır. Halen mühendisler şahsi bilgi ve kabiliyetleri çerçevesinde çalışmakta olduğu gibi, kemiyet ve keyfiyet bakımından yeterli değildirler.

b) Mühendislerle, tesisatçıların arasındaki boşluğu doldurması gereken teknisyenler sınıfı ancak 1950 yılında sanat okullarından teinin edilmeye başlanabilmiştir. Bunlar kısa süreli ve tatminkâr olmayan bir kurs devresini müteakip işe verilmişlerdir. Kursların zaman ve program bakımından yeterli olmaması bu elemanların iyi hazırlanmadan işe sokulmaları sonucu şahsi kabiliyetleri ile bir varlık gösterebilenler faydalı duruma geçmiş, gösteremiyenler ise büro hizmetlerine kaymışlardır.

İnşaat işlerinde varlıkları önemli rol oynayacak bu elemanların miktarının artırılması hattâ bu kademe elemanların tekniker okulu mezunlarından tercih edilmesi ve kabiliyetlilerin ileri memleketlerde yetiştirilmesi zaruridir.

c) İnşaat çalışmalarının bel kemiğini teşkil eden tesisatçı grubu ise tahsil ve tecrübe bakımından en zayıf olanıdır, içlerinde tecrübeli ve başarılı gözükkenler ancak şahsi kabiliyetleri ile ustalarından birşey öğrenebilmiş olanlardır. % 90 ilkokul mezunu olan bu elemanlar bir kaç aylık yeterli olmayan bir kursu müteakip inşaata verilmek mecburiyetinde bırakılmıştır. Tahsil ve tecrübenin kifayetsizliği yatırımın ekonomik ve kalite faktörleri üzerinde etkiliyle! olmakta, yapılmış inşaatlar istenilen sonucu verememektedir. İnşaat ve İşletmeciliğin selameti ve tesisatçılığın geleceğinin emniyet altına alınabilmesi için bütününün sıkı bir eğitime tabi tutulması başarı gösteremeyenlerin manüel santral sahalarına veya geri hizmetlere alınması, kabiliyetlilerinin ileri memleketlerde yetiştirilmesi," bilhassa bu grubun sanat okulu mezunları ile takviye edilmesi zaruridir.

Özet olarak diyebilirizki, yatırım için maddi imkânlar ne kadar müsait olursa olsun bunları

kullanacak ve yatırımı gerçekleştirecek personel olacağına göre, en süratli ve önemli ilginin ilk önce teknik eleman üretilmesi gerekmektedir. Bu gaye ile aşağıda belirtilen tedbirlerin alınması gerektir.

- a) Şebekecilik okulunun kurulması.
- b) Temayüz etmiş teknik personele ileri memleketlerde uzun süreli etüd ve tatbikat yaptırılması.
- c) Mevcut personelin sıkı bir eğitime ve ayırıma tabi tutulması.

Bugün şebeke yatırım ve işletmeciliğinde çalıştırılan elemanlar kemiyet ve keyfiyet bakımından tatminkâr olmadığı gibi ileri memleketlerin çalışmalarından da zamanında faydalandırılmadıklarından yapılan yatırımların ekonomik ve kalite faktörleri üzerinde istenilen kazançlar, temin edilememektedir.

Yatırımın, işletmeciliğin bir okulu rolünü oynaması gerekir. Ancak buradan tam manası ile yetişerek işletmenin sorumlu iş riokalarına yerleştirilen elemanlar sayesinde iyi bir işletmecilik temin edilebilir, tersi bir hareketi düşünmek zordur. Zaman zaman işletmeden de elemanların yatırıma çekilerek yeniliklerin gösterilmesi personel için lüzumlu ve faydalı bir hareket şekli olmalıdır. Bu suretle işletme için lüzumlu personel daimi olarak yatırım müessesinden temin edilmelidir.

III — 1950 yılına kadar şebeke yatırımları, etüd ve projeden mahrum, inşaata memur edilen teknik elemanın bilgi, ve kabiliyetine terk edilerek yapılmıyordu. Bu tarihte ve müteakip birkaç yıl içinde, proje mefhumu, iş, ve malzeme standartları üzerinde olumlu hareketlere geçilmiş ise de, çalışmalar idarece ciddiyetle takip edilemediğinden standardizasyon hareketi hakiki hüviyetini bulamadan orta yerde bırakılmıştır.

Bundan dolayı halâ yapılmakta olan proje ve inşaat yatırımı çalışmalarında zaman mefhumu, değerlendirme, iş kontrolü gibi yatırım etki yapacak faktörler ele alınmamış, iş malzeme standartları tesbit edilmediğinden muhtelif tarihlerde ve tesirlerle memleketimize giren İngiliz, Fransız, Amerika ve İsveç çalışmaları şekilleri ile malzemesi elan yatırım yürütenin seçimine terk edilmiş durumdadır.

Bu sebeplerle yatırım ve işletme işleri bir başıbozuk içinde devam etmektedir.

PTT idaresi dışında özel teşebbüalerce yapılan şebeke yatırımları ise ifade edilemeyecek derecede perişan durumdadır. Bu dağınıklığı önlemek gayesiyle zayıf akım şebekeciligi için bir Türk standardizasyonunun tesbiti ile iş ve malzeme değerlerini disiplin altına almak, bu suretle millî yatırı-

mın telefon hizmetlerine alt kısmını maddi ve manevi cepheleri ile **değerlendirerek halk hizmetinin** emniyet ve İntizamla sağlanmasını temic etmek gerekmektedir.

Bunun için yapılması gerekli İş yine PTT idaresinin gayretleri ile lüzumlu kanun ve talimatnamelerin biran evvel çıkarılması, tatbiki konulması ve sürekli kontrolü ile olabilecektir, idarenin reorganizeye zorumlu bulunduğu çeşitli işleri meyanında ve önemlilerinden biri olan zayıf akım Şebekeçiliğini de zaman kaybına daha fazla fırsat vermeden yapılabilmesi bu maksat için kuraçağı teşkilâtın mükemmeliyetine bağlı görülmektedir.

IV — «Alet işler el öğünür» ata sözünü bu paragrafa başlangıç alırsak, kaliteli standard malzeme ve alâtın yatırımlarda zaman, emek ve ekonomi bakımlarında büyük rol oynayacağı şüphesizdir. Bugün yapılan çalışmalarda birkaç yüz lira değerindeki bir takım veya malzemenin kalite dü-

şüklüğü veya zamanın temin edilmemesi sebeplerinden azımsanmayacak derecede zaman ve emeklerin kayba uğradığı ilgililerce yakinen bilinmektedir.

Halen, zayıf akım şebekeleri inşaat ve işletmeleri için lüzumlu malzemeden, kablolar hariç, diğerleri iç piyasadan temin edilir, bu malzemenin bir kısmını da PTT fabrikası yapar. Gerek iç piyasa gerekse fabrika imalatı fiyat ve kalite bakımından henüz yeterli değildir. Bir diğer hususta ihtiyaçların layığı ile tesbit edilememesi ve lüzumlu depolamanın zamanında yapılamamasıdır. Bunlar yatırım ve işletme hizmetlerini etkilemektedir.

Yeterli bir malzeme kontrol sistemi kurulduğunda, PTT Fabrikası daha müttekâmil hale getirildiği, ileri memleketler yakından takip edildiği, iç piyasaya icabında iştirak edildiği takdirde şebeke malzemesinin istenilen kalite ve miktarda temini için bir güçlük görülmemektedir.

D İ K K A T

SAYIN ÜYELERİMİZ,

İstanbul Şubemizin adresi aşağıdaki şekilde değişmiştir. Bilgi edinilmesinin rica olunur.

YÖNETİM KURULU

ADRES : İstiklâl Cad. Emgen Ap. No : 65 Kat - 5

Tel: 49 10 49

Beyoğlu — İSTANBUL

8
I
1

ODAMIZ ÖZEL YARDIM SANDIĞINA ÜYE OLUNUZ

Sandık Tüzüğü Dergimizin muhtelif sayılarında yayınlanmıştır. Bu tüzüğe göre; sandık üyelerinden birisinin vefatı veya bir kaza geçirmesi halinde kanuni hiç bir formaliteyi beklemeden derhal ve nakit olarak ödeme yapılmaktadır. İhtiyaç anındaki bu yardımın değeri takdirinize kalmıştır.

Sandığın üye sayısı halen 266 dır. Odamıza kayıtlı üye sayısı 1900 ü aşmıştır. 1000 kişi sandığa üye olsa sandık üyelerinden birinin vefatında ödenecek miktar 25 000,— TL. olacaktır.

Alâkanız menfaatiniz icabıdır. Kendinizi değil ailenizi düşününüz.